บทที่ 3
อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

3.1 วัตถุดิบ อุปกรณ์ และสารเคมี

3.1.1 วัตถุดิบ

- เสาวรสพันธุ์สีเหลือง จากสวนผู้ปลูกเสาวรสในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่

3.1.2 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตแยมเสาวรสลดพลังงาน

- น้ำตาลทราย (Mitrphol, Thailand)
- ซูคราโลส (Sigma, Singapore)
- เพกทินเมทอกซีต่ำ (CP Kelco, Denmark)
- แคลเซียมคลอไรด์ (Fluka, USA)

3.1.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตเปลือกในเสาวรสอบแห้ง

- เครื่องชั่งทศนิยม 2 ตำแหน่ง (SK-5001WP, A&D, Japan)
- ตู้แช่เยือกแข็ง (Sanyo, Thailand)
- เครื่องปั่นอเนกประสงค์ (HR 1841, Philips, Netherland)
- เครื่องอบลมร้อน (model 400, Memmert, Germany)
- เครื่องอบแห้งสุญญากาศ (Binder, USA)
- ถาดอลูมิเนียมขนาด 40×30×2.5 เซนติเมตร
- ตะแกรงร่อน ขนาด 60 mesh (Retsh GmbH & Co KG, Germany)
- ถุงพลาสติกอลูมเนียมฟอล์ย
- เครื่องปิดผนึกสุญญากาศ (Jaw Feng Machinery Co., Taiwan)

3.1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตแยมเสาวรสลดพลังงาน

- เครื่องชั่งทศนิยม 2 ตำแหน่ง (SK-5001WP, A&D, Japan)
- เครื่องปั่นผสม (National, MX-T1PN, Taiwan)
- หม้อสเตนเลส (Zebra, Thailand)
- ไม้พาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

- กรวยบรรจุสเตนเลส
- ขวดแก้วพร้อมฝา และพลาสติกผนึกฝาขวด

3.1.5 อุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการศึกษาอายุการเก็บรักษาในสภาวะเร่ง

- กระดาษกรอง เบอร์ 4 (Whatman, England)
- โถดูดความชื้น
- กรดซัลฟิวริก (LAB-SCAN, Ireland)

3.1.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพ

- ชุดอุปกรณ์เครื่องแก้วและเครื่องมือวิทยาศาสตร์
- เครื่องชั่งทศนิยม 2 ตำแหน่ง (SK-5001WP, A&D, Japan)
- เครื่องชั่งทศนิยม 4 ตำแหน่ง (HR-202i, A&D, Japan)
- ตู้อบลมร้อน (model 400, Memmert, Germany)
- โถดูดความชื้น
- เครื่องวัดสี (Konica Minolta: CR-400 series, Japan)
- กระดาษกรอง เบอร์ 4 (Whatman, England)
- กระป๋องอลูมิเนียมพร้อมฝาปิด
- เครื่องวัดเนื้อสัมผัส (TA-XTPlus, Stable Micro System, UK)
- เครื่องวัดค่าสี (CR410, Konica-Minolta, Japan)
- เครื่องวัดค่าวอเตอร์แอกทิวิตี (AWC 200, Novasina, Switzerland)
- เครื่องวัดปริมาณของแข็งละลายได้ (Atago, Japan)
- เครื่องวัดพลังงาน (PARR, Isoperibol Calorimeter, USA)
- เครื่องวัดอัตราการซึมผ่านของไอน้ำ (model 7000, Illinois Instrument, USA)

3.1.7 สารเคมีที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพ

- กรดซิตริก (AR grade, Merck, Germany)
- โซเดียมซิเตรต (AR grade, Merck, Germany)
- โซเดียมคลอไรด์ (J.T. baker, Maxico)
- โซเดียมไฮดรอกไซด์ (J.T. baker, Maxico)
- กรดเกลือ (Lab-scan, Ireland)
- ฟีนอล์เรด (Lab-scan, Ireland)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

- เมธทาลีนบลู (Lab-scan, Ireland)
- $K_4Fe(CN)_6.3H_2O$ (Fluka, USA)
- เพกทินเกรด 150 (Genu pectin, Denmark)
- น้ำกลั่น

3.1.8 อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพทางด้านประสาทสัมผัส

- แบบทดสอบทางประสาทสัมผัส (ภาคผนวก ค)
- อุปกรณ์ทดสอบชิม ได้แก่ ถ้วยชิมพลาสติกใส ช้อนเล็ก ถาด แก้วน้ำ ขนมปังขาว

3.2 วิธีการทดลอง

แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การศึกษาคุณภาพของเสาวรสและเปลือกในเสาวรสพันธุ์สีเหลือง

ในการศึกษาคุณภาพของเสาวรส และเปลือกในเสาวรสพันธุ์สีเหลือง ทำโดยการเตรียมวัตถุดิบดังนี้

1) การเตรียมเปลือกในเสาวรส

ทำการคัดเลือกผลเสาวรสที่มีสีเหลืองที่ระยะการเก็บเกี่ยว 60-70 วัน ผิวเรียบไม่เหี่ยว มาทำความสะอาดด้วยน้ำแล้วผึ่งให้แห้ง ชั่งน้ำหนักต่อผลโดยนำตัวอย่างมา 5 ผล แล้วหาค่าเฉลี่ย (น้ำหนักเสาวรสเฉลี่ยทั้งผล) จากนั้นผ่าครึ่งผลเพื่อแยกส่วนที่เป็นเปลือกและเนื้อรวมเมล็ด ส่วนเปลือกที่ได้ชั่งน้ำหนัก (น้ำหนักส่วนเปลือก) นำส่วนเปลือกที่ได้มาต้มด้วยน้ำเดือดนาน 5 นาที แล้วตักขึ้นแช่ในน้ำเย็นอีกครั้ง และแยกส่วนที่เป็นเปลือกด้านใน (น้ำหนักเปลือกใน) บรรจุในถุงพอลิเอทธิลีน (polyethylene) 2 ชั้น เก็บที่อุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส เพื่อใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพ

2) การเตรียมน้ำเสาวรสและน้ำเยื่อเสาวรส

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

นำผลเสาวรสพันธุ์สีเหลืองมาล้างน้ำทำความสะอาด จากนั้นผ่าผลเสาวรสออกเป็น 2 ส่วนตามขวาง ตักเอาเฉพาะเนื้อส่วนที่เป็นสีส้ม ทำการแยกน้ำเสาวรสจากเมล็ดผ่านกระชอนสแตนเลส (น้ำหนักส่วนน้ำ) และนำส่วนเนื้อและเมล็ดที่เหลือจากการกรองน้ำเสาวรส (น้ำหนักส่วนเนื้อรวมเมล็ด) มาผสมด้วยน้ำสะอาดในอัตราส่วน 1:1 ปั่นด้วยเครื่องปั่นอเนกประสงค์ความเร็ว 12,000 รอบต่อวินาที นาน 3 วินาที เพื่อให้เมล็ดแยกออกจากส่วนที่เป็นเนื้อกรองผ่านกระชอนสแตนเลส จะได้น้ำเยื่อเสาวรส (dilution of passion fruit juice) ทำการเก็บรักษาโดยการต้มฆ่าเชื้อที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส 20 วินาที บรรจุขณะร้อน ปิดฝาและทำให้เย็น

จากนั้นนำส่วนต่างๆของเสาวรสมาทำการวิเคราะห์คุณภาพทางด้านเคมีและกายภาพดังนี้

1) การวิเคราะห์ปริมาณผลผลิตที่ได้ (Yield)

ทำการชั่งน้ำหนักในแต่ละส่วนของเสาวรส คือ น้ำหนักเสาวรสเฉลี่ยทั้งผล น้ำหนักของส่วนต่างๆ เช่น ส่วนเปลือก ส่วนเปลือกใน ส่วนน้ำ และส่วนเนื้อรวมเมล็ด คำนวณหาร้อยละตามสูตรการคำนวณ (วิศนี, 2552)

$$\text{ร้อยละของปริมาณผลผลิตที่ได้} = \frac{\text{น้ำหนักแต่ละส่วน} \times 100}{\text{น้ำหนักรวมทั้งผล}}$$

2) การวิเคราะห์เยลลีเกรด (Jelly grade)

ทำการวิเคราะห์เยลลีเกรดตามวิธี Ranganna (1986) ดังภาพ 3.1 จากนั้นนำมาวัดแรงกดด้วยเครื่องวัดเนื้อสัมผัส Texture analyzer รุ่น TA.XT Plus (Stable Micro Systems, UK) วัดแรงกด (compression) ใช้หัววัดทรงกระบอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 มิลลิเมตร (DIA cylinder stainless) กดบริเวณตรงกลางตัวอย่าง โดยกดลงไปลึก 20 มิลลิเมตร (pre-test speed: 10 มิลลิเมตร/วินาที; test speed: 2 มิลลิเมตร/วินาที; post-test speed: 10 มิลลิเมตร/วินาที; trigger force: 5 กรัม) (วิศนี, 2552)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ชั่งเปลือกในเสาวรสที่ผ่านการต้มและบดละเอียด
ตามวิธี Commercial Pectin Preparation Food (ตาราง 3.1)

↓

ผสมน้ำตาลปริมาณ 5 เท่าของเปลือกในเสาวรสที่ใช้

↓

ต้มในน้ำที่ผ่านการไล่คาร์บอนไดออกไซด์ 320 มิลลิตร

↓

เติมสารละลายกรดซิตริกเข้มข้นร้อยละ 50 จำนวน 0.5 มิลลิลิตร
และสารละลายโซเดียมซิเตรทเข้มข้นร้อยละ 25 จำนวน 1 มิลลิลิตร

↓

เติมน้ำตาลที่เหลือ และกวนจนกระทั่งมีน้ำหนักสุดท้าย
คิดเป็นร้อยละ 94 ของน้ำหนักเริ่มต้น

↓

ยกลงจากเตา พักให้เย็น 30 วินาที

↓

เทลงในถ้วยวัดเจลขนาด 135 มิลลิลิตร ที่มีสารละลายกรดซิตริก 1 มิลลิลิตร
และสารละลายโซเดียมซิเตรต 0.25 มิลลิลิตร อยู่ในถ้วยผสมให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียวกัน

↓

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ทิ้งให้เย็นที่อุณหภูมิห้อง เป็นเวลา 18 ชั่วโมง

ภาพ 3.1 วิธีการวิเคราะห์เยลลีเกรด

ตาราง 3.1 การทดสอบเยลลีเพื่อหาเกรดของเพกทินตามวิธีของ Commercial Pectin Preparation Food

เกรด	น้ำหนักเพกทิน (กรัม)	เกรด	น้ำหนักเพกทิน (กรัม)
10	50.00	120	4.17
20	25.00	130	3.85
30	16.66	140	3.57
40	15.50	150	3.33
50	10.00	160	3.12
60	8.33	170	2.94
70	7.14	180	2.78
80	6.25	190	2.63
90	5.55	200	2.50
100	5.00	210	2.38
110	4.55	220	2.27

ที่มา : Ranganna (1986)

3) น้ำหนักสมมูล (Equivalent weight)

นำเปลือกเสาวรสที่ได้จากการต้มมาบดให้ละเอียด ผสมน้ำกลั่นที่ไล่ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จำนวน 100 มิลลิลิตร เติมโซเดียมคลอไรด์ (sodium chloride) 1 กรัม และหยดฟีนอลเรด (phenol red) นำไปไตเตรทด้วยสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (sodium hydroxide) 0.1 นอร์มอล จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนเป็นสีชมพู (Ranganna, 1986) และคำนวณหาน้ำหนัก equivalent ตามสูตรการคำนวณ

$$\text{Equivalent weight} = \frac{1{,}000(S)}{(N)(V)}$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โดยที่ S คือ น้ำหนักเปลือกในเสาวรสที่ใช้ (กรัม)
N คือ จำนวนนอร์มอลิตีของด่างที่ใช้ในการไตเตรท
V คือ ปริมาตรของด่างที่ใช้ในการไตเตรท (มิลลิลิตร)

4) ปริมาณเมทอกซี

นำสารละลายที่ผ่านการหาน้ำหนักสมมูล มาเติมสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.25 นอร์มอล จำนวน 25 มิลลิลิตร เขย่าให้เข้ากันจนสารละลายเปลี่ยนเป็นสีม่วง ปิดปากฟลาสค์ตั้งทิ้งไว้ 30 นาที เติมสารละลายกรดเกลือ (HCl) 0.25 นอร์มอล แล้วเขย่าจนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนเป็นสีเหลือง นำไปไตเตรทด้วยสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.1 นอร์มอล จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนเป็นสีชมพู (Ranganna, 1986) คำนวณหาปริมาณเมทอกซี ตามสูตรการคำนวณ

$$\text{Methoxyl content (meo)} = \frac{(N)(V)(E)100}{1{,}000(S)}$$

โดยที่ N คือ จำนวนนอร์มอลิตีของด่างที่ใช้ในการไตเตรท
V คือ ปริมาตรของด่างที่ใช้ในการไตเตรท (มิลลิลิตร)
E คือ equivalent weight ของ methoxyl เท่ากับ 31
S คือ น้ำหนักเปลือกในเสาวรสที่ใช้ (กรัม)

5) ปริมาณความเป็นกรดทั้งหมด (total titratable acidity) ตามวิธีของ AOAC (2000)

6) ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (total soluble solid) โดยใช้เครื่อง Hand-held refractometer

7) ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ตรวจวัดด้วยเครื่อง pH meter

8) อัตราส่วนของของแข็งที่ละลายน้ำได้ทั้งหมดต่อปริมาณกรด (sugar acid ratio)

การวิเคราะห์ผลทางสถิติ

นำข้อมูลจากการทำการทดลอง 3 ซ้ำที่ได้ไปวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 16.0 (SPSS Inc., Chicago, IL) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธี Least-Significant Difference (LSD) สำหรับค่าเยลลีเกรด ซึ่งเป็นค่าที่ได้จาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การวัดด้วยเครื่องวัดเนื้อสัมผัส นำไปวิเคราะห์แบบเทียบกับค่าของเพกทินทางการค้าเกรด 150 โดยวิธี One-sample t-test

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาวะการอบแห้งเปลือกในเสาวรสด้วยตู้อบลมร้อนแบบถาด และการอบแห้งด้วยตู้อบแบบสุญญากาศ

ในการผลิตเปลือกในเสาวรสอบแห้ง เตรียมเปลือกในเสาวรส 300 กรัม ผสมน้ำ 300 กรัม (อัตราส่วน 1:1) ปั่นด้วยเครื่องปั่นอเนกประสงค์ ความเร็วปานกลางเป็นเวลา 2 นาที เทเกลี่ยลงถาดอลูมิเนียมที่ปูรองด้วยแผ่นพลาสติกชนิดพอลิพรอพิลีน (polypropylene) ขนาด 40×30×2.5 เซนติเมตร จากนั้นนำเข้าเตาอบลมร้อนแบบถาดหรือแบบสุญญากาศ เมื่อตัวอย่างแห้ง ทำการลอกตัวอย่างออกจากแผ่นพลาสติก ปั่นละเอียดด้วยเครื่องปั่นชนิดแห้งความเร็ว 12,000 รอบต่อวินาที นาน 15-20 วินาที เก็บในถุงสุญญากาศ ปิดผนึกเก็บที่ -18 องศาเซลเซียส

3.2.1 การศึกษาหาสภาวะการอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อนแบบถาด

ในการศึกษาหาสภาวะการอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อนแบบถาด วางแผนการทดลองแบบ Central Composite Design โดยแปรผันอุณหภูมิ (60-80 องศาเซลเซียส) และเวลา (6-8 ชั่วโมง) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Design - Expert version 6.0.10 (Statease Inc., USA) จะได้ผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 11 สิ่งทดลอง ที่มีจุดซ้ำ 3 จุดที่จุดกลางรายละเอียดของสิ่งทดลองดังตาราง 3.2

ตาราง 3.2 สิ่งทดลองของการศึกษาสภาวะที่เหมาะสมของการอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อนแบบถาด

สิ่งทดลอง	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	เวลา(ชั่วโมง)
1	60	6
2	80	6
3	60	8
4	80	8
5	55.9	7
6	84.1	7

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

7	70	5.6
8	70	8.5
9	70	7
10	70	7
11	70	7

นำเปลือกในเสาวรสอบแห้งที่ได้จากทุกสิ่งทดลองมาตรวจสอบคุณภาพทางด้านเคมีและกายภาพดังนี้

คุณภาพทางด้านเคมีกายภาพ ทำการวิเคราะห์

1) ค่าวอเตอร์แอกทิวิตี (a_w, AquaLab LITE, USA)
2) ปริมาณความชื้น (AOAC, 2000)
3) ปริมาณผลผลิตที่ได้ (yield) ตามวิธีการของ วิศนี (2552)
4) เยลลีเกรด (jelly grade) ตามวิธีของ Ranganna (1986)
5) ปริมาณน้ำหนักสมมูล (Ranganna, 1986)
6) ปริมาณเมทอกซี (Ranganna, 1986)

3.2.2 การศึกษาหาสภาวะการอบแห้งด้วยตู้อบสุญญากาศ

ในการศึกษาหาสภาวการณ์อบแห้งด้วยตู้อบสุญญากาศ วางแผนการทดลองแบบ Complete Randomize Design (CRD) ซึ่งมีปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาคืออุณหภูมิที่ระดับ 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส ในสภาวะสุญญากาศ ทำการควบคุมความดันภายในให้คงที่เท่ากับ 20 มิลลิบาร์ โดยทดลองทั้งหมด 3 ซ้ำ และตรวจสอบคุณภาพทางด้านเคมีและกายภาพเช่นเดียวกับในตอนที่ 3.2.1

3.2.3 การเปรียบเทียบเปลือกในเสาวรสที่ผ่านการอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อนแบบถาด และผ่านการอบแห้งด้วยตู้อบสุญญากาศ

นำเปลือกในเสาวรสอบแห้งที่เลือกได้จากสภาวะที่เหมาะสม ในข้อ 3.2.1 และ 3.2.2 มาตรวจสอบคุณภาพ ตามข้อ 3.2.1 เปรียบเทียบกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคุณภาพของเปลือกในเสาวรสสด เปลือกในเสาวรสอบแห้ง และเพกทินเมทอกซีต่ำทางการค้า และการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบแยมลดพลังงาน

นำเปลือกในเสาวรสสด เปลือกในเสาวรสอบแห้ง (ที่ได้จากการทดลองตอนที่ 2) และเพกทินเมทอกซีต่ำทางการค้า มาทำการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1) เยลลีเกรด (jelly grade) ตามวิธีของ Ranganna (1986)
2) ปริมาณน้ำหนักสมมูล (Ranganna, 1986)
3) ปริมาณเมทอกซี (Ranganna, 1986)

และนำมาผลิตแยมเสาวรสลดพลังงานตามสูตรดัดแปลงและวิธีการผลิต โดยปั่นเปลือกในเสาวรสและน้ำเยื่อเสาวรสเข้าด้วยกันด้วยความเร็ว12,000 รอบต่อวินาที นาน 5 นาที หรือ ผสมเปลือกในเสาวรสอบแห้ง หรือเพกทินเมทอกซีต่ำทางการค้ากับน้ำตาลทราย คนจนละลายในน้ำเยื่อเสาวรส จากนั้นให้ความร้อน และเติมน้ำตาลทรายและซูครา โลส จนน้ำตาลละลายหมดเติมน้ำเสาวรสและแคลเซียมคลอไรด์ที่ละลายกับน้ำเล็กน้อย ให้ความร้อนและกวนจนส่วนผสมเข้ากัน วัดปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด และบรรจุขณะร้อน (วิศนี, 2552) โดยมีส่วนผสมและวิธีการผลิตแยม ดังตาราง 3.3 และภาพ 3.2 ตามลำดับ

ตาราง 3.3 ส่วนผสมที่ใช้ในการผลิตแยมเสาวรสลดพลังงาน

ส่วนผสม	ร้อยละของส่วนผสมทั้งหมด		
	เพกทินเมทอกซีต่ำทางการค้า	เปลือกในเสาวรสสด	เปลือกในเสาวรสอบแห้ง
น้ำเสาวรส	17.0	15.6	16.9
น้ำเยื่อเสาวรส	42.5	35.6	42.2
น้ำตาลทราย	39.7	34.1	39.4
เปลือกในเสาวรส	-	14.6	1.3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เพกทิน	0.8	-	-
ซูคราโลส	0.03	0.03	0.03
แคลเซียมคลอไรด์	0.014	0.02	0.02

จากสูตรแยมที่ใช้เปลือกในเสาวรสของวิศนี (2552) ได้มีการใช้เปลือกในเสาวรสร้อยละ 14.6 ของส่วนผสมทั้งหมด (ตาราง 3.3) ซึ่งสามารถคิดเทียบส่วนผสมเปลือกในเสาวรสอบแห้งได้ดังนี้

ร้อยละผลผลิตที่ได้ของเปลือกในเสาวรสอบแห้ง	8.5
ที่ได้จากเปลือกในเสาวรสด 100 กรัม	
ในส่วนผสมใช้เปลือกในเสาวรสสดร้อยละ	14.6
ของส่วนผสมทั้งหมด	
ดังนั้น จึงใช้เปลือกในเสาวรสอบแห้ง	1.3

ชั่งส่วนผสม

↓

ปั่นเปลือกในเสาวรส และน้ำเยื่อเสาวรส
ด้วยความเร็ว 12,000 รอบต่อวินาที นาน 5 นาที

↓

หรือ

ผสมเปลือกในเสาวรสอบแห้ง หรือเพกทินเมทอกซีต่ำทางการค้ากับน้ำตาลทราย
จำนวน 5 เท่าของปริมาณน้ำตาลทั้งหมด และคนจนละลายในน้ำเยื่อเสาวรส

↓

ให้ความร้อน ไฟปานกลางนาน 10 นาที

↓

เติมน้ำตาลทราย และซูคราโลส

↓ ให้ความร้อนจนละลาย

เติมน้ำเสาวรส และละลายแคลเซียมคลอไรด์กับน้ำเล็กน้อย

↓ ให้ความร้อนและกวนจนส่วนผสมเข้ากัน

วัดปริมาณของแข็งที่ละลายได้

↓

บรรจุขณะร้อน

↓

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แยมเสาวรสลดพลังงาน

ภาพ 3.2 กรรมวิธีการผลิตแยมเสาวรสลดพลังงาน

จากนั้นทดสอบความแตกต่างโดยใช้ การทดสอบเปรียบเทียบตัวอย่างคู่ (simple paired comparison test) เป็นวิธีที่มีการเสนอตัวอย่าง 2 ตัวอย่างพร้อมกันเพื่อให้ผู้ทดสอบเปรียบเทียบตัวอย่าง 2 ตัวอย่าง แล้วระบุว่าตัวอย่างทั้ง 2 เหมือนหรือแตกต่างกัน ใช้ผู้ทดสอบชิมที่ผ่านการคัดเลือกและฝึกฝน จำนวน 20 คน (เพ็ญขวัญ, 2550) โดยทำการทดสอบทีละคู่ ทั้งหมดรวม 3 คู่

ทำการทดสอบในห้องปฏิบัติการทางประสาทสัมผัส สาขาวิชาเทคโนโลยีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำการประเมินความแตกต่างโดยเปรียบเทียบตัวอย่างคู่ โดยมีการคัดเลือกและฝึกฝนผู้บริโภคจำนวน 20 คน (ภาคผนวก ค)

นำแยมที่ผลิตได้มาประเมินคุณภาพ ดังนี้

1) ค่าวอเตอร์แอกทิวิตี (AWC 200, Novasina, Switzerland)
2) ค่าสี L*, a* และ b* (Konica Minolta: CR-400 series, Japan)
3) ค่าแรงกด Firmness ด้วยเครื่องวัดเนื้อสัมผัส (TA-XTPlus, Stable Micro System, UK)
4) ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (TSS) โดยใช้เครื่อง Hand-held refractometer
5) ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ตรวจวัดด้วยเครื่อง pH meter
6) ปริมาณน้ำตาลทั้งหมด (AOAC, 2000)
7) พลังงาน (กิโลแคลอรีต่อ 100 กรัม), (Bomb calorimeter PARR Model. 1356. Isoperibol Calorimeter, USA)

ตอนที่ 4 การศึกษาอายุการเก็บรักษาเปลือกในเสาวรสอบแห้งในสภาวะเร่ง

นำเปลือกเสาวรสอบแห้งที่เหมาะสม มาประเมินอายุการเก็บในสภาวะเร่ง (accelerated shelf life testing) ด้วยความชื้น (Barbosa - Canovas *et al*., 2007) โดยการหา sorption isotherm ของผลิตภัณฑ์ โดยนำตัวอย่างเก็บไว้ในสภาวะปิดสนิทที่อุณหภูมิ 25 และ 35 องศาเซลเซียส ที่ความชื้นสัมพัทธ์ต่างกัน โดยใช้สารละลายกรดซัลฟิวริกความเข้มข้นร้อยละ 30, 40, 50, 60, 70 และ 80 โดย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

น้ำหนัก (Al-Muhtaseb *et al*., 2010) ทิ้งไว้ให้อิ่มตัว เป็นเวลา 24 ชั่วโมงก่อนนำไปใช้ โดยวัดค่าวอเตอร์แอกทิวิตีได้ดังตาราง 3.4

ตาราง 3.4 ค่าวอเตอร์แอกทิวิตีที่ใช้ความเข้มข้นของกรดซัลฟิวริกต่างกันในแต่ละอุณหภูมิ

ความเข้มข้นของกรดซัลฟิวริก (มิลลิตรต่อ100 มิลลิลิตร)	ค่าวอเตอร์แอกทิวิตี	
	25 องศาเซลเซียส	35 องศาเซลเซียส
30	0.731	0.756
40	0.573	0.592
50	0.348	0.371
60	0.210	0.224
70	0.144	0.149
80	0.067	0.071

จากนั้นนำตัวอย่างเก็บไว้ในสภาวะที่มีการใช้สารละลายกรดซัลฟิวริก ที่มีการดูดซับความชื้นจนอิ่มตัว นำตัวอย่างที่จุดสมดุลนี้ไปหาปริมาณความชื้นในตัวอย่างที่จุดสมดุล (equilibrium moisture content, EMC)

เมื่อผลิตภัณฑ์มีน้ำหนักคงที่ ทำการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1) เยลลีเกรด (jelly grade) ตามวิธีของ Ranganna (1986)

2) ค่าสี L*, a* และ b* (CR410, Konica-Minolta, Japan)

3) การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภค จำนวน 60 คน โดยถามถึงการยอมรับของผลิตภัณฑ์ ในคุณลักษณะด้านสี และลักษณะปรากฏ

นำข้อมูลซอร์ปชันไอโซเทอร์มของเปลือกในเสาวรสอบแห้งที่ได้ มาวิเคราะห์หาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของ BET (สมการ 2.1) และ GAB (สมการ 2.2) เพื่อหาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมที่สุดในการทำนายลักษณะซอร์ปชันไอโซเทอร์ม โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายแบบจำลองคณิตศาสตร์จากสมการ 2.1 และ 2.2 ผลการทำนายแต่ละ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สมการจะนำมาหาค่าความเหมาะสมของสมการ เปรียบเทียบโดยใช้พารามิเตอร์ทางสถิติได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ควรจะมีค่ามาก และค่าความคลาดเคลื่อนน้อย

จากนั้นนำมาพลอตกราฟระหว่างปริมาณความชื้นและค่าวอเตอร์แอกทิวิตี และนำมาคำนวณหาอายุการเก็บของผลิตภัณฑ์จากสมการ (2.5) (Bell and Labuza, 2000)

$$\theta_s = \frac{\ln\left[\frac{m_e - m_i}{m_e - m_c}\right]}{\frac{P}{x}\frac{A}{W_s}\frac{p_0}{b}} \qquad (2.5)$$

โดยที่ m_e = ความชื้นสมดุล (g H_2O/g dry solid)

m_i = ความชื้นเริ่มต้นของอาหาร (g H_2O/g dry solid)

m_c = ความชื้นวิกฤต (g H_2O/g dry solid)

P/x = สัมประสิทธิ์การแพร่ผ่าน (กรัมต่อตารางเมตรต่อวันต่อมิลลิเมตรปรอท)

A = พื้นที่ผิวของบรรจุภัณฑ์ (ตารางเมตร)

W_s = น้ำหนักตัวอย่างแห้ง (กรัม)

p_0 = ความดันไอของน้ำบริสุทธิ์ ณ อุณหภูมิการเก็บรักษา (มิลลิเมตรปรอท)

b = ความชันที่ได้จากสมการเส้นตรงของ moisture sorption isotherm

θ_s = อายุการเก็บรักษา (วัน)

สมการที่ใช้ในการทำนายอายุการเก็บรักษาโดยใช้ซอร์ปชันไอโซเทอร์ม (สมการ 2.5) ของผลิตภัณฑ์เปลือกในเสาวรสอบแห้ง ที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 25, 30 และ 35 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ 70 และ 85 เมื่อใช้ฟอล์ยลามิเนท (laminated/PE) เป็นบรรจุภัณฑ์ ซึ่งให้ค่า water vapor transmission rate (WVTR) เท่ากับ 0.310 กรัมต่อตารางเมตรต่อวัน มีขนาดบรรจุ 3.18×10^{-2} ตารางเมตร และมีความชื้นเริ่มต้นของอาหาร 0.04 กรัมน้ำต่อกรัมน้ำหนักแห้ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved